

...
...
...
...
...

011 48 51858 16 7650

ԱՄՆԻԿԵԼՆ

Հ. ՆՈՒԹՒՒՆՆԵՐ

~~CONFIDENTIAL~~

... 12. ...

Չբառուե՛լ յանձնըրիսն քաղաքա՛մ յկատակացիքն երսն
կարեօրութիւնը : Ոն՛ էն Դուհւաբան եւ Դրաբուհան
կամ օճիւր եւ ներկերու երկրները : Սիրունցարի լա-

ուած միջոցեան նիւթներուն նոր թացարուածքներ Սիւր-
սիւրջի բնակիչները Հիւսիսէն եկած շին - սյու ծովով ե-
կած Լէն արեւադարձի տանէ եկած Է. Երեմիանէ

— ազ. Հիսթարային Լմերիկայի Ժողովուրդոց նախնի պապ-

մութեանը հիմ դնելու պէտք եղած բաներուն հա-
մար տօն ըլլածն ալ (Օրտոնեզին առանձին ըսած-
ները միայն ունէի. եւ յաներուն համ զօրհուար

Ներուն տեղափոխութեանը, եւ քիչէն ներուն կամ
չիշմբններուն (Յաւանդի) դաշտը կայսերութիւննին

Հաստատելուն միայ պատմած դէպքերը աւելի մտա-
դիր գիտողութիւնով խիստ քննութենէ անցընել
պէտք էր: Իայց աս դէպքերը մէքսիքացիներուն
տարեգիրներուն միջնորդութեամբը մեղի հասած ա-
ւանդութիւններուն հետ. եւ Սոնդեպումային կայս-
րութեան ևրդին շրջակայ օւրիշ աղգերուն մէջ գրա-
նութեաներուն հետ բացդատելով. ինչպէս են մէկ
կողմէն զարասքները Սիւաքան թագաւորութեան
մէջ. եւ մեղքեքները եւ ծագողքները, եւ մէկայ
կողմէն հիմակուան Օաքսաքա ըսուած ընդարձակ
նահանգին ինքնակիւները. Թոմպէս, Նիւքազանի եւ
Աուադէմալայի ժամանակագրութեան մէջ զստուած-
ներուն հետ բաղդատելով այն աղգերուն ծաղմա-
նը միայ ծածկող մատակուրը քիչ քիչ կը փարատի,
եւ կամաց կամաց պատմութիւննին մեր իմաստուն
հնադէտին դրած հիմանը հետ կը կապուի եւ կը
միանայ: Քանի որ պէտք ըլլայ նէ կրկնելու կըս-
տիպուիմ. որ Օրոսէն-գ ծենտայններուն չաստուած-
ներուն ջեղարանութեան մեկնութեանը ընդարձակ
ժողովածոյին մէջ՝ իր նրկին պատմութեանը հին
ժամանակները շատ լուսաւորած է: Հնադիտութեան
հմտութիւնը. եւ բնիկ ամերիկացիներուն լեզուին խո-
րին տեղեկութիւնը ինծի մէկ ջահի մը պէս երեւ-
ցան, որուն ճառագայթը հին ժամանակէի վեր բա-
ղմաքարթեալ լինը մը աղգերու միայ կը զարնէ: Որոց
անունը՝ Լեւորոպայի մէջ. հալիւ թէ անհիշուած գէն:
Եւ կը անուն եւ իր բառնորք ամենն ալ դէպքի՝ Կամոր
հիմնած չորհուածը՝ կը յառաջանան Կալանոր քաղաքը
չորհուած իր նրկն կը լինայ եւ ամեն մէկ իր կողմէն մէկ

մէկ կտոր բան կը մասնաւորէ նոր երկիր ըստելու սովորութիւն եղած ցամաք երկրին հասածս
 ինչ-կը յօրինելու :

Եւս ամէն առանդութիւնները ժողովելու համար, որուն ամէն պարագաները մեծ փութով եւ մտադրութեամբ կարդացած եմ, եւ երբեմն առանձին բառի ստուգաբանական քննութեան ալ ձեռք դարկած եմ, որ ծննտայ եւ մայա եւ մէքսիքեան լեզուներուն մէջ կը գտնուին, ինծի Օրոսնէզը առաջնորդ բըռնած եմ : Եւս երկիրները ստնուելուն առաջին պատմիչները այսպիսի բաները բանի տեղ չդնելով հոգ չըրին, եւ հետեւիներուն համար յարգութեան արժանի հին յիշատակարանները թող տուին որ ոչնչանան . եւ ասոնք ամէնն ալ ցիրուցան եղան այն պատմիչներուն անհոգութենէն եւ դատողութիւննին պակաս ըլլալէն : ասոնց համար ինծի հարկ եղաւ փոխանակաւ թղթատել Ալբրուցա կամ Մէքսիքո տրպուեւած գիրքերը, եւ ձեռագիր արձանագրութիւնները, որոց մէջ կը գտնուին եւ մոռցուած մնացած են շատ մը հին մեծ աղբերու պատմութիւններ, որ բնական կերպով աշխարհի հին պատմութիւններու մէջ տեղի ունենայու էին :

Բայց ասանկ առանց կարգի եւ ժամանակագրութեան իրար խառնուած առանդութիւններուն նիւթը պարզելու համար ինծի անիկայ շատ օգնեց, որ Լամբրիկիայի միջուկ հիմար միջին մնացած հին աշխարհագրութեանը վրայ որ պատմութեան շատ օգտակար է, շատ շուտաւ որութիւն տուած է Օրոսնէզ : Եւ ասանկ եւս որ հետեւի պալլան եւ իշխանութեան եւ ինքնագիրներու մէջ կը գտնուին :

Հուէյ քուէհուաքան եւ Հուէյ Ղօլլան երկիրնե-
րուն զիրքը , որ իւրեւ կէս առասպելեալ երկիրներ
կը կարծուէին , եւ Յէքսիքօյի քաջերուն ժամանակին
կը վերաբերին* , Եւ Ենահուաքի ցեղերուն շատե-
քը ասոնք իրենց նախնեաց եւ քաղաքակրթութեանը
բուն հայրենիք սեպեցին , Սէքսիքացիներուն եւ Ղօլ-
ղէքներուն ծագումը պատմող մատենագիրները , որ
այն ազգերէն մեզի մնացած սրբազան գործով դը-
րոշմամբ կտատներու վրայէն առած են , երբեմն Հու-
էհուէղլաքալլան եւ երբեմն Վուէհուաքան կամ Հու-
էյ քուէհուաքան երկիրներուն համար կրսեն թէ Ե-
մէրիկայի քաղաքակրթութեանը հաստատութիւն դը-
րած առաջին տեղն է** , եւ շիշէմէք ըսուած մեծ
կայսերութեան մը մայրաքաղաքն է : Եւս անուններ-

* Ք-Ջէր- Ժամանակ կըսուի այն ժամանակը ո-
րուն ճիշդ պատմութիւնը գտնուած չէ , եւ պատմիչ-
ները այն պակասը լեցընելու համար կիսապատուած-
ներու եւ քաջերու պատմութիւններ հնարած են :
Դրեթէ ամէն ազգերուն պատմութիւնը , իսրայէլա-
ցիներուն եւ հայերուն պատմութենէն դատ , քաջե-
րու ժամանակին պատմութենէն կըսկսին . ըսել է
որ ամէնուն ալ խիստ հին ժամանակի պատմութիւնը
սուտ , կամ դոնէ կասկածելի է . ճան . Եւրօ :

** Ղլաքալլան կամ Հուէհուէղլաքալլան երկուքը
մէկ երկրի անուն է . եւ հո-է կամ հո-էհս- , մեծ
կամ հին ըսել է . որով քաղաքին անուանը Թարգ-
մանութիւնը կըլլայ մեծ կամ հին Ղլաքալլան : Եւ
ինչպէս որ Վաղղիայի հին կամ մեծ Վաղղիա ըսուի

ըր երբեմն մի եւ նոյն եւ երբեմն այլ եւ այլ քա-
ղաքներու անուններ կարծուելով պատմութեան մէջ
շփոթութիւն ձգեն ալ նէ՝ այս շփոթութենէս ազատ-
ուիլը դիւրին է . երբ մտածենք որ Վլաքալան կամ
Հուէ յղաքալան՝ մէկ քաղաքի մը անուն չէ , այլ
ամբողջ կողմի կամ գաւառի մը անուն է Ներսէր-
իւր կամ Ներսէր-Քէ երբեք ըսել է , այսինքն անանկ
տեղ ուր ներկի փերաքերեալ նիւթեր առաջ կուգան*
եւ Վուլհուաքան կամ Հուէքուլհուաքան պարզապէս
առանձին քաղաքի կամ տեղւոյ մը անուն է . որ չէ
թէ ճշդիւ օձերու քաղաք ըսել է . այլ օձու նման
սողացողներու քաղաք ըսել է** : Եսիկայ կը հասկը-
ցնէ կառարեւապէս Վուլհուաքանի անունը բացատ-
րող ձայնանշան սրբազնագիրը , եղբիւր մը , որ մէք-

նէ ուրիշ երկիր մը չը նշանակէր . նմանապէս Հուէ-
քուլհուաքան եւ Հուէ քուլան , Վուլհուաքան եւ
Վուլան քաղաքներն են .

* Վլաքալան կը ծագի Դլաքալի բառէն , որ
ինչպէս որ Սօլինա կըսէ , բան ներկերու նիւթ
կամ ներկուած բան ըսել է . եւ մինչեւ հիմա Սէք-
սիքոյի մէջ ներկ ծախողներուն խանութը Վլաքալ-
էրիւ կըսուի : Վերջին վանկը առ կամ լան , տեղ ,
կամ երկիր ըսել է . եւ Վլաքալան ըսել կըլլայ
ներկերու կամ ներկուած բաներու երկիր .

** Վուլհուաքան կամ աւելի շիտակը Վուլհու-
քան , քշլա բառէն կըլլէ . որ ճշդիւ օձ ըսել է .
վան զի մէքսիքացիները օձին Վուլհու-քան կըսեն ,

սիրայիններուն աշխարհացոյց աստատակներուն մէջ
Քուլճուարան լեռան ձախ կողմը նշանակուած կը
տեսնուի : Ուստի Քուլճուարան մէկ մասնաւոր քա-
ղաք մը կամ տեղ մը ըլլալով զիւրիսէ և ասոր հը-
նովժիւնը կամ հին ժամանակը այս քաղաքիս կենա-
լը և ուր հոն զլաբալան տեղին կենալուն հետ քրա-
քանէ , որ մէկ երկրի կամ գաւառի մը ստուն էր :
որուն մարաբալան էր Քուլճուարան :

Ի տիկայ մէկ անգամ մը այսպէս հաստատուէն եւ-
քը երբոր մէկը մէքօնքացիներուն ճանապարհորդական
աշխարհացոյցին նայի , որ սրբազան գրերովին զը-
ռուած և ջուրի նշան մը կը տեսնէ , որ էարդ , եւ
այս բառը տգիտէ կը նշանակէ . անոր վրայ լեռու-
շուն մը : Լեռնունին քով բրդաձեւ շէնք մը սան-
դուկ բնեւոր , եւ ասոր ալ քով արեւուննի ծառ մը :
Էնս ծառը , ինչպէս որ Զումարու կըսէ , անշուշտ
հիւսիսային երկիր մը կը նշանակէր . եւ ինչ որ այսիւ-
մաստուն ճանապարհորդը իրմէ առաջ այն կողմիւ
պայտ սպանիացիներուն դրածներէն տեսնելով ըսէ
ալ նէ , Երաւոր Լեռուն դոյժմոճող Գոգիւրուն ա-
ռազին հայրենիքը չէ լեւ չհասիս ալ հարաւ կողմն
— յապազ : Զննման ժողովրդական լոյսն զն յազն

այլ օճի պէս սողացող ըսել է : Եւ ծննդանիւր
առանձն լեռանը նայելով այս քաղաքին անունը ծա-
ղու մը այս բառէն ասելու է , Քուլճուարներուն
կամ Քօջօքաներուն նախնիքը պիտի լուաք գետնի
տակ արեւոտ կամ անձաներու մէջ կը բնակէին , եւ
ասոր համար մերձաւոր երկիրներուն բնակիչները ա-
նոնք ասողուն երու կը նմանցընէին :

շատակարաններէն մէկն ալ չկայ որ ըսէ թէ նա-
կաւ աղգերը հիւսիսէն եկան . միայն տօն Փեր-
նանտօտէ Ըւլիա Իհզիլիսուհիդէլ ասանկ ըսելու է .
որ սպանիացիներուն Սէքսիքոյի տիրելէն շատ ժամա-
նակ ետքը գրելով Վօրդէզին եւ անոր ժամանակի
սպանեացի պատմիչներուն հետեւեցաւ : Բայց ասոր
կարծիքը վաւերական վկայութեան մը վրայ հիւ-
նուած չէ* . եւ Սոնիէզու մա ինքն ալ Վօրդէզին ա-

* Տօն Փերնանդօ տէ Ըւլիա Իհզիլիսուհիդէլ ,
Դէքքօքոյի այս անունով վերջին Թագաւորին Թո-
ռանը տղան է , եւ շատ մը պարմական վէպեր գը-
րեց . Բայց ասոնց շատը առաջիւ գրածներուն կրկ-
նութիւնն են քիչ փոփոխութիւնով : Եւ չէմքնե-
րուն եւ Դօլդէքներուն վրայ ըրած պատմութիւնը
շատ տեղ ինչպէս որ ըսի , իրարու հակառակ բաներ
կը պարունակէ . եւ աւելի ճիշդ եւ վաւերական յի-
շատակարաններով ստուգուած է որ Դէքքօքոյի Թա-
գաւորներուն պատմութիւնը Իհզիլիսուհիդէլ Ը կամ
հին ըսուած Թագաւորին ժամանակէն անդին չանց-
նիր , որ Վէզահուալքօյօղլ Թագաւորին հայրն էր .
Իսկ շիշիմէքներուն եւ նահուաղլաք ցեղերուն ծա-
ղումին գալով Վօրդէզ եւ ուրիշ սպանիացի մատե-
նագիրներ իրմ առաջ ինչ որ ըսին նէ անոնց կրկ-
նութիւնն է ըսածը : Իր երկրին տիրապետողներուն
ձեռքը գտնուելուն համար անոնց ըսածին հակառակն
ըսելու չէր համարձակեր թէպէտ ըստ բաւականին
յայտնի կը զօրոցէ որ եփքալանկները եւ օլմէ քները
արեւելեան կողմէն ծովով եկան հոն ցամաքն եկան .
եւ Դիլաբալլան Հիպուէրատի շիտակութիւնովն էր ,
որ է Հոնտուրաս , հարաւային արեւելեան կողմը :

և արծրունեաց իշխանական ցեղերուն մեծերուն հետ .
և անոնց խնդրովը դրեց հայոց պատմութիւնը , և
որոց հռիփսիմեանց ճանապարհորդութեան պատմու-
թիւնը . ինքն ալ ծերութեան հասկը և այն հասա-
կէն չզատուող տկարութիւնները վրան հասած ժա-
մանակը իր անմահ գրիչը ազդին պիտանի գրքեր
թարգմանելու կաշխատցընէր : Ասքանը իր դրածնե-
րէն գիտեմք , և ստուգութիւնը երկրայութեան տակ-
չեմք կըրնար ձգել : 'Նոյնպէս ստոյլ է Արշարուն-
եաց և Բագրեւանդայ եպիսկոպոս ընտրուիլը . և մին-
չեւ 'ի մահ նոյն վիճակին առաջնորդութիւնը վարելը .
որ կանոնգրքին մէջ տեղ մը գրուած է . և գիտ-
ցածնիս ամէնը մէկ տեղ բերելով կը մակարեւմբ որ՝
ծերութեան ժամանակը այն վիճակին եպիսկոպոս
ընտրեցաւ , պատմութիւնը լըմնցընելէն ետքը : Ասեկ
սբ չըլլար նէ՝ իր ծերութեան և հիւանդոտ տարիքին՝
եպիսկոպոսական հոգերուն ալ վրան ծանրանալը հետ
յիշելու էր . բայց ասոր խօսքը չընեն :

Բայց թէ ի՞նչ պատճառաւ եպիսկոպոս ընտրե-
ցաւ , և ե՞րբ վախճանեցաւ , և վախճանած ատենը
քանի՞ տարւոյ էր . և մեզի ծանօթ եղած մատենա-
գրութիւններէն զատ ի՞նչ գործեր ունի . ասոնց վրայ
հիմնաւոր տեղեկութիւն մը չունէինք մինչեւ մօտ տա-
րիներս : 1850 թուին սուրբ Լըմիածին ճանապարհոր-
դութիւն ընող գրասէր մը՝ Ղազար փարպեցիին առ-
վաճան մամիկոնեան գրած մէկ նամակը գտեր օրինա-
կեր էր . և կոստանդնուպոլիս դարձած ատենը մենք ալ
նոյնը անկէց օրինակելու պատահութիւն ունեցանք* :

*Այս նամակը Եմինեան բաղմահմուտ Ս կրտիչ

Վլադաւորապէս միտք առնելու բանը սա է որ՝
Փարպեցին այս նամակս կը գրէր՝ երբ մեծն Սահան
մաթիկոնեան հայոց մարզպանը սուրբ Եջմիածին կը
նորոգէր. որովհետեւ այս նորոգութեանս առկնը
Վազար փարպեցին նոյն շինուածոյն վերակացու դը-
րած էր. և ուրիշները ասոր վառաւորութիւնը չքաշե-
լով ամբաստանութիւններ կընէին մեծին Սահանայ որ
ասիկայ անոր տըքէն ձգեն և տեղը իրենք ընտրուին։
Եյս նորոգութիւնս 483 թուին եղած կը դնէ
Հասկաթունեան Յովհաննէս Եպիսկոպոսը (Ստո-
րագրութիւն կաթուղէկէ էջմիածնի, հատոր, Բ.
թղթ. 20) . և այնպէս ալ պիտի ըլլայ. վասն զի
Վազար փարպեցին պատմածին նայելով, (Ստատագ-
րութիւն. Բ. 268—273) , Պերոզի պարսից
թագաւորին մեռած տարին և ինքը հայոց մարզպան
ըլլալէն առաջ սուրբ Եջմիածնի նորոգութիւնը ըրաւ.
և այս դէպքըս 483 ին եղած է*.

Գիտնականը 1853 թուին Սոսկունա քաղաքը տալած
է. այս տպագրութիւնը մեր ձեռքը չէ անցած. բայց
յառաջաբանութիւնը կարգացինք Օմիւռնիոյ Երջու-
ոյս արարատեան լրագրին 592 և 593 և 594 թի-
ւերուն մէջ։ Եյս նամակէս քանի մի նոր բաներ կը
դտնենք սրբոյն Սոփսէսի խորենացւոյն վստօք, որ
կասկածելի չեն. որովհետեւ Վազար փարպեցին ալ
թարգմանչաց աշակերտներէն և սրբոյս աշակերտակիցն
ըլլալով անոր վտօյք ունեցած և ուրիշի հաղորդած
տեղեկութիւնները անտարակուսելի կըլլան։

* Եւր-էսոս սար-գիւլ շին-ալանս գրէին մէջ Պե-
րոզի մահը և Վաղարշու անոր տեղն անցնելը 483

ամբաստանողներուն զրարտութիւնէն զինքն արգա-
րացնելու ահար կղաճ խօսքերը խօսնէն ետքը կրօն-
թէ այն երօժաւորները որ զինքը կը բամբասնն և կը-
զրարտանն, ուրիշներուն ալ նոյնը քրած են և ա-
նոնց չար յեզուին տակը ինկողներուն կարգը կը զնէ
երունելին Սոփես խորենացին ալ, և կրօն . Սոփ-
եսը երանելի փղիստոյան որ մարմնով կղաճ ատենն
այ Հրեշտակներուն բաղաբակից էր, չէ՞ մի որ Հայոց
աւելդաները տեղէ տեղ Հալածակնն քրին : Այլ էին
անոնք որ անոր միտք լուսաւորող և տղիտութիւնը Հա-
լածող դիրքերը : Հասկընալնուն Համար Խախտելի-
կանուանէին *, և ուրիշ շատ բաներով նախատելն կա-

թուին կը գրօնէ : Բայց այս գրքին սխալը փնակ ա-
սիկայ չէ . Աղարշի Համար կտէ թէ Պերսոնն տղան
էր : Իսկ Փարսեցին որ գրածներուն ժամանակակից
ըլլալէնդատ Աճաան մաթիոսեանին հետ յուսաւորութիւն
ալ ունէր, և անոր խնդրովը գրած էր պատմութիւնը,
և Աճաան անձամբ կը ծաննար Աղարշը և Հետը տե-
սութիւն քրած ըլլալով կրնար Աճաան Պերսոնն եղ-
բայրը կամ տղան ըլլալը գիտնալ և կը պատմագրին
այ Հայորդէր, կրօն էր պատմութիւնը մէջ . (Ելլ .
274) : Թէ Աղարշ Պերսոնն եղբայրն էր :

* Փարսեցոյն նամակին տպագրիչը յառաջաբանու-
րեանը մէջ այս բառը երկու անգամ կը կրկնէ . մէկ
մի Փարսեցոյն խօսքովն, և մէկ մի ալ կը խօսքներուն
կարգը : Բայց նշանակութիւնը չորոշը : Երանելի
Թարգմանիչներուն ժամանակը յունարէնը գիտցող շատ
կը գտնուէր Հայագաւան . ուստի իրաւունք ունիւր այս
բառը յունարէնէն տունուած կարծելու . որովհետեւ

քր յերկրներն ամենայնն՝ խաբէական եպիսկոպոսո-
 թիւնները մահադէպէս խմբողն արքայն և խեղ-
 դեցին։ որ մեռելներն անմեղ քիւտաւոր քահանաներուն
 վնայ գրող վնէ՛ ահա ուր նորովքներ ձգած է անոն ալ
 տեղեկացած զղարմարեան Գիտնացիին այս վերջին
 խօսքը Թէ՛ որ ծխալ գործած չէ՛ նէ՛ և հասկնցրնէ որ
 սուրբը եպիսկոպոս ըսն ուրիշներէն անհնաւորն հա-
 մար Բայց մեզի այնպէս կերելի որ այս տեղս որի-
 նակողի սխալ ըլլալու է։ Կրնայ ըլլալ որ ամբարիշտ զը-
 պարտիչները երանելոյն Սոլեմնի ծեր և տկար ըլլալը
 տեսնելով և հողեւորի նախանձը և արիւթիւնը գիտ-
 նալով՝ կեցնակոպոս ընել տուին որ եպիսկոպոսական
 հոգեւորն չկրնալ դիմանալով կանուխ մեռնի։ որով
 եպիսկոպոսութիւնը անհոգի մահադեղ պատրաս-
 տած կըլլային։ Սակայն ասիկայ անմիջապէս մեռցը-
 լան չըլլալով հաւանքի պահապան մը քննարարբոյն
 անոնց դէմ այն տհագին նորովքները դրելու։ Աստի
 կը կարծես թէ որ Կեպիսկոպոսութիւնն քահանայ տեղը չը-
 պարտուի և Կեպիսկոպոսութիւնն անմիջապէս իմաստը
 չունայ։ Եւ Գաւառ ձեռք չաւանդուի։

Հայերէն զրոյց մեծ արասկեց զատ տեղ ազնուած չէ։
 Եւ ուսուցչին մէջ Փաշիւն (Քաթիկոս) բառը կը գրա-
 նիմք ասոր մօտ որ խալ քսել է։ որով (փաթաղիկէ)
 կըլլայ՝ խօսող, շատախօս, շողակրատ։ Բայց Թէ որ
 հայերենը իմ գրով դրելը շիտակ է նէ՛ հոս գրած ըս-
 տու գաբանութիւնն սխալ կըլլայ։ Վասնզի իմ դիւր
 յունարէն Օ գրիւն տեղը կը գրուի որ (Քաթիկոս) Էպ-
 ոկն մէջ չկայ։ Եւ Էպիսկոպոսութիւնն (Քաթիկոսի)
 բառը հանդիս սուրբական կանոնալ չէ։ որ ասի նշանա-
 ղաւ թիւնը տարակաւ սեկի։ Եւ Գաւառ ձեռք չաւանդուի։

գէշ մտածանքութեան մը մէջ կերեւէր . կերակուրը
կը մոռնար , եւ քանի մի րոպէ շարունակ անշարժ եւ
մտածմունքներուն մէջ ընկղմած կերեւէր . շատ չափ-
ցաւ որ սպասաւոր կիներն ալ ասիկայ գիտեց :

— Տէ՛ր ողորմեա , ըսաւ . այդ ի՞նչ է . քիչ ժա-
մանակի մէջ դիւաւոր փորձանք պատահեցաւ : Եւ
քեզ այդքան տրտում տեսած չունէի : Զէրէն .
տոլորաբար դուն հոս գաս նէ՛ք քեզի ինչ որ տամ ,
սիրով ընդունելով զիս կը պատուես , եւ հաց կե-
րած ատենդ ալ զուարճախօսութիւններդ մէջ առ մէջ
պահաս չես ընել , որ ինծի շատ հաճելի են . վասն
զի գոհ ըլլալդ ասկէց կը հասկնամ : . . . Հիմայ ա-
տոնց մէկն ալ չկայ . . . առջեւէդ մեռել մը պահաս է :

— Սա գէշ ժամանակներէն են ատոնք ամէն
ալ՝ տիկին . . . նայէ . իմ տարիքիս ասոնք տրտու-
թիւն կը բերեն . . . պատասխանեց : Կէրէն , որ-
պէս թէ ինք զինքը բռնադատելով որ խօսի :

— Պահ . ատոր համար տրամիլ ալ պէ՛տք է ե-
ղեր : Ընծրեւէն ետքը արեւ կը բացուի :

— Ըմէն ատեն չէ , ըսաւ ծերը , երկիւղ մը ցու-
ցունելով :

— Ի՞նչ կրտես . . . արդէն արեւը բացուեր է : .

— Վիշ մը ետքը նորէն գոցուելու համար : Ե-
կուր . նայէ՛ . ըսաւ ծերը պատուհանին քովէ երթա-
լով . կը տեսնես . ամպերու մէջ կը ծածկուի կոր :
Վէշութիւն պիտի ըլլայ . ապահով եղիր , ըսաւ տը-
խուր գէմքով եւ դուխը շարժելով :

— Չարագուշակ թուումնի մը պէս ազդեցու-
թիւն կընես կոր ինծի այսօր . . . Կէրէն :

[illegible]

— Հէ՛, բուռ պատարժ, մեղացեանին բըրնած
Կնիպե՛րուն չորայ ապշելոյ՛։

— ԴՏ. Բնաս շունի ըստ. շուն Տիմայայա ար-
նէն թող ելլէ, քաղաք երթայ: Ան աղնուապրտ
Տիւրքաշուն թիւն մը շգանել անհնար է. Դուն ալ
Տիւրք, օրիկին Խարգարիտ. ելլէք. հացէք. ժամա-
նակ մի անցընէք. հոս կենաք նէ գլխընդդ. մեծ մեծ
թաւանգներ կուգան: Գնալ ըստ. Կալիս Գնալ ըստ.

— Ի՞նչ ըսել կուզես, հարցուց Արդարիս տագ-
նալով ընդ հարձակման և՛ ձայնով և՛ ժպիտով։
— Հղին լիայ նայե, ջուրերը ինչպես ծանր
ծանր կը վազեն, ըսաւ Լ. Կէրիշ. որուն ապուշ եւ
յափնտախտած աչքերուն նայուածքը կը ցուցնէին,
որպէս թէ ժարգարեութիւն մը ըլլար ըրածը։ Այս
հանդարտութիւնը չհամարէ ըսաւ, եւ ներկար ա-
տեն շտեմար։ Այս խորունկէն ջուրին տակէն օտարա-
լուր ձայնը կը ըսէս, հոգեվարքի հետեւութիւն կը
նմանի։ Կենար իր ձորը իրեն նեղ զընէ, նէ առանկ
ողջարու-ձայն կը հանէ. հարունակ անձրեւուն իրեն
ջուրերը շաղկեր են։ Հաւատա ինծի... գէշ բա-
ներ պիտի լինին։

Ծերը ձայնը կտոնե՞ր... Տեսուր յիշատակի՞ մը
հետ տրտնկալովի եւ անիկայ մտքէն հանելու աշ-
խատիկ կենեմէ՞ր. ինչ Ս՝ արկարկտ ապշո՞՞ծ անոր երեսն

ի վեր կը նայէր։ Կը կարծէր որ ծերունը վերջին
անգամի տեսութենէն ի վեր խելքին բան մը բերած
է։ Իսկ ծերր քանի մի ըսպէ կենայէն ետքը իր յի-
շատակներուն դառնութեանը չկրնալով զիմանալ
աչքէն քանի մը կաթիլ արցունք կաթեցունց, եւ բը-
թին տակէն ըսաւ։ Յիշէ յայնմա միտաւ միգսով որ
... Եղբ. Ինձի շատ սուղի ստուա փորձառու-
թիւնց որ երբէք չընտառուիր? Գաւա? Երբց աչքի

Սարգսրիտ գորովելով ըսաւ. կը'տրիճաւ: Զեմ
Հասկնար ի՞նչ կըտես:

« Եւ իհրէն, իր քարերաքաներուն գլխուն գալիք վասն
գին սպառնալիքէն զարհուրած՝ բռնադատուածի պէս
լսաւ. տիկին Մարգարիտ, ըսածնեք ահա ինչ ետի մի
ձգեր. քեզի հաղաքած եւ նորդում կուտամ. Օգն
մտիկ ընէ. Եւ ալ հարուստ էի. կին մը ունէի
որ կը նսիրէի. ատոր պէս տուն մըն ալ ունէի. . .
կին հարստութիւն, տուն ամէն ալ այսօրուան պէս
մէկ օրուան մը մը կորսնցուցի. երկիրքին եւ ջուրին
երեսը տեսնուած նշաններն այսօրուան պէս էին. . .
ամէն ալ ջուրը կոխաց տարաւ. »

Դէ Կարդաբնո՛ւ որ ծեր մուրացկանը խենթեցած
կը կարծէր, անոր վախը իր կարծիքին հաստատու-
թիւն ստեղծելու ընտել. առած խրատեղ շնորհակալ
եմ, որայց մտիկ ընելն անհնար է: Տիրուհիս ան-
բամազ տե՛ն ուռնէն չկրնար ելլել: Ես ալ ատունկ
վտանգ մը մօտ եմ կարծեր, տասն ամառի է որ ես
այստեղ կեցիւր կը բնակիմ, եւ ջուր կոխելու խօսք բը-
նու ըսած չունիմ:

Գևորգ Էմիլիոս Կոմսի քան ընդ ընդ Տերիք սեպեց

մութացկանը . եւ երթալու պատրաստեցաւ . Ընոր հակալ եւ տիկին Մարգարիտ , ինծի ըրածիդ վարձքը Ըստուծմէ առնես ըսելով երթալու ատենը կանկ առաւ . որպէս թէ անոնք վտանգէն ազատելու փորձ մըն ալ ընելու համար : Բայց Մարգարիտ անոր ըսելու խօսքին առաջն առնելով՝ երթաս բարով ըսաւ . քանի որ այս կողմը անցնիսնէ մեր տունը չմոռնաս . միշտ քնդի համար հոս պատառ մը հաց կը գրտնուի :

Ետքը մութացկանին ետեւէն դուռը գոցելու ատենը յատուկ եւ որոշ սա խօսքերը լսեց , որ մութացկանը ինքնիրեն ըսել կերեւէր .

— Սա հիւրընկալ տունը եւ որդմած բնակիչները Ըստուած պահէ ամէն փորձանքէ :

Ըմէն . ըսաւ պառաւ . որ թէպէտ ինքնիրենմէ ալ ծածկել կուզէր , բայց մութացկանին ըրած ձախորդ գուշակութիւնները իր սիրտն ալ տակն 'ի վրայ ըրած էին :

Սթափելու համար մէկ րոպէ մը բաւական եղաւ . ետքը տանը վերի յարկը ելաւ , եւ սենեակը մտած ատենը Ռիզըրօլ տիկինը իր տղուն հետ կը գրտնուէր : Մայրը սաստկութեամբ . եւ որպէս թէ առաջնուց սկսուած խօսք մը շարունակելով տղուն կըսէր . չէ՛ , Ետք , հոն երթալդ չեմ ուզեր : Ետքը պատուհանին քովը կայնած . եւ երեսը անոր շրջանակին (չէրչիվէին) տուած՝ կանանչ ներկուած նաւակի մը վրայ կը նայէր , որ գետեզօրը կապուած կեցած էր :

— Բայց ինչէն կը վախնաս (մայրիկ)՝ կըտէր

պատանին. Է մի որ ամէն օր հոն կերթաւ:

— Մտիկ ըզէ՛ Հարլ. կաղաչեմ. օղը դէշէ՛
թէ որ այսօր երթաս նէ՛ մեծ մտատանջութեան մէջ
պիտի ըլլամ:

Սըջան տըրութեամբ մը պատանեանց. արեւ
կայ: Գոսպ սպանդի ճացգախ. սպիարայ Մ Սոյ

Են միջոցին Ռիվերօլ տիկինը Սարգսորիտը տես-
նելով ըսաւ. ահա՛. դու՛ն ալ հոս ես՝ եկո՛ւր սա
ստահակ տղան այսօր դուրս չելլելու հաճեցընելու
համար ինծի օգնէ՛. որ իմ արտին լիշտը հոգ չը-
նելով՝ գետին վրայ պըտըտելու երթալ կուզէ.

Ռիվերօլ տիկինին այս վերջին խօսքերը խօսե-
լուն եղանակը Հարլին դպաւ: որ պատու հանին քո-
վէն վաղեց մօրը գիրկն եկաւ. համբուրեց եւ ըսաւ.
Հատ աղէկ. Էմ՝ երթար. ինծի համար վշտանալդ
չեմ ուզեր:

Դայեակն ալ տղան գրկելով ըսաւ. կը նային
տիկին: անիկայ քովդ պահելու համար իմ օգնու-
թեանս չես կարօտիր. Հարլը ստահակ Է. այն ալ
սիրտ ունի. . . քուկիկիդ պէս սիրտ մըն ալ ան ունի:

Խաթումը. որ շնաշխարհիկ ուրախութեամբ մը
տղուն ձեռքէն բռնած էր, կեղծաւոր ես ըսաւ դայ-
եակին. եւ ետքը վրայ բերաւ. չգիտեմ ինչէ՛ն է ը-
սաւ. այսօր սիրտս դիանա թէ կը սըլսմեն կոր. եւ
աշխարհք ինծի տան որ տղաս այսօր քովէս հեռա-
նայ՝ պիտի չընդունիմ: Սարգ դէշ տրամադրու-
թիւն մը ունեցած օրը ասանկ կըլլայ. . . դիտես թէ
դիտուդ փորձանք մը պիտի դայ:

Սարգսորիտ մէկէն մուրացկանին գուշակութիւնը

իւշելով զարմանք բան, դռն ալ մի, արեւին,
ըսաւ։

— Օ, արմանք բան ըսածդ ի՞նչ է ի՞նչ ըսել
կողզես։

— Հարւ ալ խնդալով ըսաւ. ի՞նչ կայ. ի՞նչ կայ.
ըսէ՛ Մարգարիտ. վախցած կերելիս այսօր։

— Ետ՛. հիմայ...

— Ի՞նչ հիմա ի՞նչ, ըսաւ Հարւ, որ շարունակ
կը խնդար։

— Մութացկան մը...

— Պա՛հ։

— Ճիշդ խաթունին ըսածն ըսաւ ինծի՛. եւ հի-
մայ այն միտքս եկաւ... կըսէ որ զետին կողմէն
սպառնալիք կայ։

— Ա՛յ դա՛ն նայէ. լճի պէս շե՛փ շեռակ է երեսը։

— Տըրը կոխելէն կը վախնար կոր։

Հարւ այն ատենը ոտք ելլելով ըսաւ. այդ մու-
րացկանդ ալ թափեալուղեղ մարդ մըն է. յիմար
մըն ալ դռն ես որ այդպիսի պարապ իօօքերով
մօրս սիրտը վախ կը ձգես։

Մէկէն Ռիվերօլ տիկինը սոսկալով մը ըսաւ.
ո՛հ, օդը ինչ գէշ մըլծնեց։

— Հարմարեալ է։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

— Եթէ մէկտեղ եմո՞վք. ապա ի՞նչ ըսէ՛ք։

ԵՍՏՈՒԸ ԵՂՈՒՆՁԻ ՆՈՐ

Յովսիա Պունսէն Բրուսիացի ասպետը, որ նոյն տերութեանը կողմէն, չուով եւ Լոնտրա դեսպանութիւն ալ ըրած է, Սուրբ Վիլլըր Պերմաներէնի թարգմաններ էր, եւ մօտ օրերս Բրուսիայի Պէտլին մայրաքաղաքը տպուեցաւ։ Բարտապուկու պատրաստուած ըլլալուն լուրը շատ ժամանակ կայ որ հրաջակուած էր. որ դոնէ ա-Երարմանայն ընկերակցութեան համար՝ որուն կեդրոնը Պէտլին է, Լութերի թարգմանութեանը տեղը պիտի բըռնէր։ Արսէին որ ապիկայ Ժողովրդական եւ Երարմանայն համար թարգմանուած Սուրբ Վիլլըր մը պիտի ըլլայ. ամէնը տասն եւ վեց հատոր է. զինք 80 ֆրանք է. որ անշուշտ ամէն մարդ կրնայ վճարել եւ մէկ մէկ հատ առնել։ Լութեր օրքան իրաւունք ունէր աստուածաշունչի գերմանական թարգմանութիւն մը հրատարակելու նէ՝ Պ. Պունսէն ալ նոյնքան ունենալը չորացուիր. այսու ամենայնիւ հակառակողներ եղան։

Պէտլինի արքունեաց քարոզիչը Պ. Վրուսմասեր, որ անցեալ տարուան սեպտեմբերին Պէտլին եղած աւետարանական Ժողովքին առաջ նախագահ եղեր եւ ետքը հրապարակաւ ծանուցեր էր ժողովին դիտմունքին վրայ խարուած ըլլալը, ասիկայ իրեն պարտք սեպեց աւետարանական ընկերութեան մէկ գումար մանր մէկ ծանուցանելու աստուածաշունչի այս նու-

րատիպ թարգմանութեան վտանգաւոր դիտմունքը :
 Կըսէ . “այս գործը ամենալուսնեաւոր դիտաւորու-
 թենէ մը առաջ եկած է . սուրբ գիրքը մէկ մարդ-
 կային գործ մը կընէ , : Ուստի Պ . Վրումմանէր իր
 խղճմանքէն պարտաւորուած կը սեպէ զինքը հար-
 ուածել հեղինակը , որուն դէմ արդէն նիզակ խաղ-
 ցուցած էր” . եւ ասիկայ եղաւ՝ երբ որ Պ . Պուն-
 սէն Պէնլինի Լեւտարանական Ժողովքին մէջ Պ .
 Մէրլը տ' (Օպէնէէն խաղաղութեան համըրյը տը-
 ուաւ* . Պէնլինի Վլադիմիր-նի օրագիրին ալ այս
 նոր գործոյ մէջ մէկ նոր եկեղեցի մը յօրինելու ար-
 շալոյսը եւ հնարաւորութիւնը կերեւի , Լստուածա-
 շունչը սխալական մարդոց գործ եղածի պէս ցուց-
 ուելով : Ուրիշ օրագիր մը Պոնսէն գերմանական
 քառին նշանակութիւնը առնելով , որ այս թարգման-
 չին անունն է , եւ միանգամայն կը նշանակէ ստեղ-
 խարել , գործը պըճըրքել , կըսէ որ այս մարդուն
 համար մարդ չկրնար իրաւունք ունենալ կարծելու թէ
 Մատուոյ ներշնչեալ անսխալ մէկն է :

Սակայն այս ալ ըսել հարկ է , որ Վերմանիայի
 մէջ շատերը Լութերին թարգմանութենէն ձանձրա-
 ցած են . համ մը չեն առներ . եւ Լութեր մէկ
 անգամ կաղամարը սատանային երեսը նետելով թա-

* Պ . Մէրլը տ' (Օպէնէէն , բողոքականներուն
 աշխարհաբառ լեզուով Իզմիր տղած պարմո-
 թի-ն Բարեկարգութեան դրքին հեղինակն է . որուն
 անհաւատ ըլլալը ծանցուած ըլլալով աւետարանա-
 կան Ժողովքին մէջ Պ . Պունսէնին անիկայ յարգել
 հասարակաց դայթակղութիւն եղաւ : Լսն Ժողովքին

նաքը անոր վրայ պարպելէն ետքը աւելի աղէկ էր
 նէր որ կաղամարը նորէն թանաք չը լեցընէր*։ Առ-
 լէի եւ Պէրլինի Լուիսերականներուն բան դայեր էր
 իր թարգմանած Լուսաւածաշունչին վիպոյ թիւնովը
 խախտելով ասկէց երեք տարի առաջ լուսեղաբան-
 ներու ժողովքին յօրինած վարդապետական ինն յօդ-
 ուածները։ Պ. Պուլսէն ասկէց աւելի վախճար ան-
 շուշտ առաջիօնալիսդներուն և անմէն մարդ քահա-
 նայ է ըսելով կրօնական Տաւատարութիւն տալու
 պատճառներով նուիրանկետութեան անտիճանները
 վերցընել ուղղոյններուն համար ալ պատուածաշունչ
 մը պէտք էր, որ այս դարուս լուսաւորութեանը
 հաղորդ եղողներուն խելքին յարմարի։ Եւ առ չանց-
 նիր մէկն ալ պիտի ելլէ աստուածաշունչի թարգ-
 մանութիւն մը պիտի հրատարակէ Լուսաւ Գերմա-
 նացիին ըսածը ընդունողներուն ձեռքը Սուրբ Գիր-
 քէն վիպոյութիւն գտնել տալու համար թէ Եւրո-
 համեա Իսահակ եւ Գալոբ նահապետները հիմակ-
 ուան Պէտէվի ըստած արարներուն պէս մարգիի են
 եղեր։ Եւ թէ Սուլսէս անունով մարդ աշխարհք
 եկած եւ Իսրայէլացիները Լեզիպոսէն աղատած չու-
 նի եղեր։ Եւ թէ Հրէաներուն օրինաց դիրքը Եով-
 սիային օրովը շինուած է եղեր։ Եւս զուշակա-

մը հայ բողոքական ալ գտնուեր է. եւ թէ որ Պ.
 Բրուսմանէր գիտցած ըլլար որ ատոր դիրքը հայե-
 րէն տպիր են իրօնը բարեպաշտ մատենագրի մը
 գիրք, հայ բողոքականներուն վրայ ալ էփ աղէկ
 դայ թակղութիւն պիտի ըլլար։

* Ար պատմուի որ անդամ մը ստատանան Լուսերին

Թիւնս ընդ յատկապէս կը ծանուցանէ որ Յովսիա
ըսածը Հրէից Թագաւոր մըն է որպէս զի Յով-
սիա Պունսնը չը հասկըցուի Սեկնիչին մէկը նոյն
պերմանացիներէն, որ երբ ուղեն մարդու խել-
քէ մըտքէ չանցած ամէն թեսակ բան կրնան զրու-
ցել, ըսեր էր որ տապանակ ուխտին ուրիշ բան չէր
բայց եթէ ելեքտրական մեքենայ մը, Լսոր ալ այս
կարծիքը հաստատելու համար, որ ո՛չ անտուածա-
շունչին բնապրէն եւ ո՛չ մինչեւ հիմայ երեւցած Թարգ-
մա՛նուԹիւններէն հիմ մը չունի, մէկ նոր Թարգման-
ուԹիւն մը կուղէ : Բողոքականները ո՛րքան պնդեն
որ հաւատքնին սուրբ գիրքէն կը սովորին, այսպէս
բաները որ պատմական բաներ են եւ ո՛չ փիլիսոփա-
յական կամ աստուածաբանական խորհրդածուԹիւն-
ներ, եւ ամոր համար ալ անհակառակելի են, կը
ցուցնեն որ բողոքականները չէ Թէ հաւատքնին
սուրբ գրքէն կը սորվին, այլ իրենց խելքովը հը-
նարած կրօնական կարծիքներուն համեմատ խօսքեր կը
խօԹեն սուրբ գրքին մէջ Թարգմանելու պատճա-
ռանքով : որպէս զի ետքը այն իրենց մտցուցած խօս-
քը իբրեւ Լստուածաշունչ վկայուԹիւն առնեն : Լ-
տեն ատեն բողոքականները երբ լսեն որ անհարա-
ղատ է տպած ԹարգմանուԹիւննին, իրենք զերենք

երեւցեր է, եւ լուԹեր առջեւի կաղամարը Թանա-
քով լեցուն՝ երեսը նետեր է, որով սատանային
վրան պիտի սեպ սեւ եղեր է : Լստաւանուան
բնական սենեակին պատին վրայ Թանաքին նշանները
երկար ատեն մնացած են եղեր :

արդարաց ընելու կաշխատին . բայց ամենը մէկ կրօնա-
կան կարծիքի վրայ միաբան չըլլալով մէկին ըրած
խարդախութիւնը եւ անհաւատարմութիւնը մեկալը կը
բանայ , ուրիշներուն հարկ չըլլար պատասխանելու :
Եսանկ՝ Յովսիա Փունսէնին գերմաներէն թարգ-
մանած աստուածաշունչին վտանգաւոր նպատակ ու-
նենալը Գ . Քրուժմախէր . Լուծերուկան քարոզիչը
հասկըցուց : յիմանալով զի զամբ տոնար զոմ
արքածորս միտմ . բանք մեծագոյն իրանմած
մնա . ստովա քաղ . զի մտղայաւ խաղ զմեզի
զի մայ . քնդս ԵՅԼ . ԵԻ ԵՅԼՔ .

Ուրածդ քոյր է : Ծեր եւ հիւանդոտ մարդ մը
որ քիչ մըն ալ ագահ էր՝ հիւանդ պառկած էր երբ
իր մէկ հատիկ զաւակը քովը կանչեց եւ ըսաւ . սէրք՝
որ ամէն բանէն զօրաւոր է , ինծի անանկ թելադրեց
որ կենացս ատենը քեզի տտակ քիչ տամ . հիմայ որ
մահը մօտ է եւ վրաս կը յարձակի՝ քեզի քուկի՞ն ու-
ղած մէկ բանդ պիտի յայտնեմ : Ետեն ատեն քեզի
համար մեծագումար գանձ մը ժողովեցի , մէկ դի դրի ,
եւ մինակ քեզի համար պահեցի : ասիկայ քեզի թող
ըլլայ . աղէկ գործած է . հոն շատ ոսկի՝ եւ շատ ար-
ծաթ պիտի գտնես . ես քչիկ քչիկ , բայց շատ աշ-
խատութիւնով եւ ծանր հոգով գետնի տակ պահե-
ցի . եւ որպէս զի կարենաս անիկայ ձեռք ձգել՝
դրած տեղս քեզի ըսեմ : Վիտնաս որ ես անոյք դը-
րի . . . Երբ մնացածն ալ ըսել կուզէր՝ հազը բռնեց .
եւ հարբուխը անանկ սապտկացաւ որ վերջապէս բան
մը չկրնալով ըսել՝ խեղդուեցաւ մեռաւ :

Տղան անդուծ հազը կանխէր, որ քիչ մը ետքն
ալ կրնար գալ, եւ ուզածին պէս խնդրել: Ինչ որ
է նէ՝ գերեզման դրաւ. եւ սկսաւ ինքն իրեն մըտ-
մըսալ չէ թէ հօրը խնդրուելով մեռնելուն վրայ,
այլ թաղուած գանձուն մըս: Ուր ըլլալը չգիտեա-
լով գետին փորողներ կանչեց. պարտէզին մէկը փո-
րել տուաւ. եւ բարակ աչքով կը դիտէր թէ արդ-
եօք գանձու հետք մը կրնայ տեսնել: Բայց բան մը
տեսնելով պարտէզէն գնաց, եւ նոյն գործողու-
թիւնը ըրաւ արտերուն մէջ. բայց ափսոս. ամէն
աշխատութիւն սքարայ գնաց. շատ փորեց. բան մը
չգտաւ:

Ենչէք ետքը ինչ ընելիքը չգիտնալով կը ցա-
ւէր ու կը յուսահատէր. եւ փորելու դեպին մը չը-
զրտնելով աւաղելով հօրը սենեակը դարձաւ. դռուը
փայէն գոցեց. միտքը դրաւ որ մէկ մըն ալ մար-
դու չերեւի: Երդում ըրաւ որ մեռնի այն սենեակին
մէջ՝ ուր որ իր յոյսը ծնաւ ու մեռաւ: Սինակ երբ
այսպէս կը հառաչէր՝ եւ բարկութենէն ու օրոմտու-
թենէն մեռնելու կը փախաքէր, առանց որոշ դի-
տում մը ունենալու աչքը մէկ մը չորսդին կը պը-
տըտընէ, եւ հօրը նշանակած գետինը անկողինին
տակը կը դտնէ. կերթայ, ըստակ մը կը տեսնէ եւ
դետնէն կը հանէ կառնէ: Զօրն ըսածը այն ատենը
տեսաւ. փայլուն ոսկին իր աչքն ու ձեռքը իրեն կը
բաշէր: Այն ատենը ըսաւ. խնդ ու ապուշ եմ եւ
ղեր ես. որ այս հարստութիւնը որ տանը մէջ եւ
դրեթէ ձեռքիս տակն էր՝ հեռուն գացեր կը բըն-
տըռէի, որ խեղացութիւն մը չէր:

Ինչո՞ւ համար՝ ո՞վ ընթերցո՞ղ, հեռուն կը բըն-
տըռես . տանդ մէջ ունեցածիդ յարգը ճանչցի՛ր .
հարստութիւնդ հոն է՝ եւ դուն չես դիտեր . տանդ
մէջ բընտըռէ ու կը գտնես :

Կ(Օ)ԾԾԻ .

Ի՞նչ կական Սուրբ Կարողոս Պօռօմէ Հռովմայի
մէջ հիւանդանալով, ինքզինքը բժիշկի ցուցընելու
կարեւոր տեսաւ . Բայց որովհետեւ իր հիւանդու-
թեանը վրայ չէին միաբաներ իրենց մէջը, իրենց հա-
կասութենէն այս օգուտը քաղեց . որ զինքը անոնց
ձեռքը չի ձգեց, եւ իր ապրիլու եղանակն ալ ինք
ճարեց . նախ եւ առաջ փափկութեան բաները սեղա-
նէն վերցուց . որ ճաշակը զուարճացընելէն զառա-
նի չէին ծառայեր, եւ քչիկ քչիկ խիստ եւ ժուժ-
կալ կեանք վը վարելով իր մաղասէն, հազէն, ջնը-
մերէն եւ իր բոլոր սովորական հիւանդութիւններէն
ազատեցաւ . եւ շատ ուժով դաւ, որով իր եւանդովը
յանձնառու եղած եպիսկոպոսական ամենաժանր աշ-
խատանքներուն կը զիմանոր :